

ANALYSE JACHT OP NEDERLANDSE BEDRIJVEN

Buitenlandse overname hóéft geen nachtmerrie te zijn

Van radicale *laisser-faire* is de Nederlandse reactie op buitenlandse overnames omgeslagen in extreme paniek. In de praktijk kan het meevallen, toont de geschiedenis.

Door **Koen Haegens**

De afschrikwekkende voorbeelden liggen voor het oprapen. Zoals de nieuwe, buitenlandse eigenaar van Organon, farmaceut MSD, die de onderzoeksafdeling in Oss sloot. Weg 440 hooggekwalificeerde banen. Of wat te denken van KLM? Sinds de overname door Air France regent het berichten over hoe 'Parijs' de macht binnen het concern naar zich toe trekt. Ten koste van de Nederlanders.

Niet vreemd dat de dreigende overnames van eerst Unilever en nu Akzo op felle weerstand stuiten. Minister Dijsselbloem van Financiën sprak van 'aasgieren en hyena's die je bedrijf proberen kapot te maken'. Ook zijn VVD-collega Kamp van Economische Zaken liet deze week weten dat een buitenlandse overname van Akzo niet in het Nederlandse belang is. Hij vindt werkgeversorganisatie VNO-NCW aan zijn zijde.

Het is een opmerkelijke ommezwaai. Nederland toonde zich tot voor kort zeer liberaal als het om buitenlandse overnames ging. Het Franse of Chinese staatskapitalisme, waarin angstvallig gewaakt wordt over de nationale kroonjuwelen, werd als een anachronisme beschouwd. Inmiddels slaat de slinger de andere kant uit. Met verkiezingen in aantocht waarschuwen politici voor het verdwijnen van Nederlandse banen, kennis en invloed.

Een blik op de grootste overnames van de afgelopen decennia leert dat die paniek overtrokken is. 'Het hoeft niet altijd negatief uit te pakken', bevestigt bedrijfskundige en hoogleraar Henk Volberda van de Rotterdam School of Management. 'Neem de Brabantse chipfabrikant NXP. Die werd eind vorig jaar overgenomen door het Amerikaanse Qualcomm. Beide bedrijven vullen elkaar mooi aan. Bovendien investeert

Qualcomm nóg meer in kennis dan NXP.' Ook onderzoeker Jasper Deuten, verbonden aan het Rathenau Instituut, ziet genoeg Nederlandse bedrijven die baat hebben gehad bij hun nieuwe buitenlandse eigenaar. 'Denk aan de overname van DAF Trucks door het Amerikaanse Paccar, in 1996. Of Océ door Canon. Dat is niet ten koste gegaan van de Nederlandse R&D-activiteiten.'

Die kenniseconomie, dat is misschien wel de grootste zorg voor Nederland. Natuurlijk kunnen er ook andere banen verloren gaan. Maar daar is vaak geen nieuwe eigenaar voor nodig. Neem de zes grote multinationals die Nederlands zijn gebleven: Shell, Unilever, Philips, DSM, Heineken en Akzo. Begin jaren zeventig werkten daar 195 duizend Nederlanders. In 2014 waren het er nog 39 duizend.

Anders ligt het voor de hooggekwalificeerde banen. Dreigt Nederland die te verliezen als buitenlanders de scepter gaan zwaaien? Deuten van het Rathenau Instituut heeft daar uitgebreid studie naar verricht. 'Het blijkt dat de onderzoekstak van bedrijven opvallend honkvast is. Zo'n laboratorium is historisch ingebed in allerlei netwerken, van TNO tot de universiteiten.'

Dat klinkt geruststellend. Maar Deuten heeft ook een waarschuwing: 'Juist een machtswisseling aan de top blijkt een moment waarop bedrijven wél opnieuw kijken naar waar ze hun R&D huisvesten. De vraag is dan of die Nederlandse onderzoeksafdeling onderscheidend genoeg is. Bij Organon was dat niet het geval. Maar bij Danone-Numico was er in 2007 sprake van om deze activiteiten naar Parijs te verhuizen. Uiteindelijk is toen besloten ze toch hier te houden.'

Een buitenlandse overname kan, maar hoeft dus niet nadelig uit te pakken. Het omgekeerde geldt bovendien ook. Het 'Nederlands' blijven van een onderneming biedt geen garanties voor het behoud van cruciale economische

activiteiten. Hoogleraar Volberda deed onderzoek naar bedrijven die hun hoofdkantoor naar elders verplaatsen. Naast een overname blijkt daar vaak ook een sluipender reden voor: de internationalisering van de raad van bestuur. Volberda: 'Dat zie je bij Wolters Kluwer. Onder leiding van een Amerikaanse topvrouw trekt het hele uitgeefconcern meer naar de Verenigde Staten.'

Daar helpen geen protectionistische maatregelen tegen zoals minister Dijsselbloem die voorstelt. Hij wil een nieuwe wet die de telecomsector moet beschermen tegen buitenlandse jagers uitbreiden naar andere strategisch belangrijke Nederlandse concerns. Toch is Volberda positief over dat plan. Net als Jasper Deuten. 'Laten we niet naïef zijn. Er zijn goede en slechte overnames. Nederland zou moeten beoordelen uit wat voor motief een buitenlands bedrijf handelt: is het om een concern als Unilever of Akzo op te knippen en te verkopen? Of zien ze het als een strategische aankoop die ze gaan koesteren?'

Overgenomen chipfabrikant NXP en het Amerikaanse Qualcomm vullen elkaar mooi aan

Een medewerker in het laboratorium van verffabrikant AkzoNobel.

Foto David Rozing / HH

